

Landskap: Småland Upptecknare: Oscar Karlsson, Ålgö
 Härad: Uppvidinge Berättare: " " "
 Socken: Ålgö Berättarens yrke: glasblåsare
 Uppteckningsår: 1951 Född år 1879 i Meadesjö

Beskrivn. av stuga, Svansängstugan (tillh.
Flöckhults gods)

Inmuret västhurd. s. 2.

Björkens m. fl. trädets olika användning
förr, som dricka, livsmedel m. m. s. 3-6.

(se B. 18755; neg. VI: 15: 73.

g. 2021 a-b; neg. VI: 15: 71-72. !)

På Silfversparnans gods Flöskult i Ålgårds län Kronobergs
län var på 17-1800-talet ett stort antal barnställen anlagda
av enskilda personer, sammantaget ett 15-tal. Ett av dessa barn-
ställen kallades "Lambängen" efter den på Hofgården belägna "jölen" med
samma namn. I början på 1800-talet arled barnen på ovan-
nämnda barn Johannes Carlsson efterlevande ättor och 4 stycken
mindreäriga barn. Arbeten fick av godsägaren betald därom, att han
måste utfylla från barnet emedan han måste ha en barnare som
kunde utföra dagsverken på Hofgården för barnet. Dagsverken-
arvördeslöften, utgjorde fem pr. vecka. Godsägaren lovade henne
dock att laga skog på gården för att bygga sig en skuga på en
äker ute i skogen, vilken äker kallades för "lyckan". Genom andra
människors hjälp att hugga limret, framförda samma samt limra upp
skugan lyckades han få arbeten färdig till "laga fredag" den 14de
mars nästföljande år. Låt mig beskriva skugan. Den är 3.80 m. lång
och 3.10 m. bred med en golvyta av 11.8 kv. m. Utspänningligen synes
det som om endast ett litet fönster finns; och en dörr, som

som täcker ingången är endast 1,25 m. hög. Taket är lagt på s.k. åsar
 varav en som rygg- och två sidoåsar, med sidoräggarna på
 vardera sidan som stöd för de bräder, vilka bilda såväl
 inner- som yttertak, varvid sido- resp. ryggåsarna är tyngda
 inuti stugan. Det befintliga fönstret som nu är inlagt på den
 södra stugorippen är försedd med 6 st. små grönskliga glasrutor
 vilka äro inskjutna i spröjer som troligen insågs längs
 med spröjsten. Taket är lagt på s.k. "kransigade" bräder. På
 dessa bräder är björkmasor lagda och därpå jord. För att jorden
 icke skulle glida ned av taket anbringades i takets nedre sida
 s.k. smult-ås = (åsen som höll smulten kvar) se bilden. Inne i stugan
 byggdes en spis av grästén. Den är breddvis och prästens bänken
 varpå elden skall brinna är endast 30 cm. hög från golvet.
 Vid inredningen av stugan (för flykting till vår hembyggds-
 gård) fann vi ett hästhus (varav endast benen återstår)
 inmurat mellan trävägg^{spis} och spiselmuren. Varför? Hvarlunda
 hästhuset i denna byggnad in på 1700-talet? Icke en enda

jämspit fanns i blugan. I o. m. den ursprungliga dörren (finnes i
 hemb. gården) är ihopsatt av furuträ-dubbar. Totalt kan lagas och
 rindas om så önskas. Dörrlådan är av trä. Den synes på fotot
 som värlägges. Jag kallar "nyckeln" i vänster hand på fotot.
 Hå "lösen" synes tre spjälar lösa lodrätt. I överhanden synes
 3 svarta prickar. Det är urholkningsar i vilka nämnda spjä-
 lar lyftas upp då "nyckeln" införes från vänster å bilden.
 Därvid lyft frigöres lös halven nedert på lådan och
 kan dragas ut från fästel i väggen. Nämnde kolv har
 urholkningsar (synes ej på bilden) varuti två spjälar med-
 sjunka då "nyckeln" drages ut. Var det i en by flera bänder
 hade var bande sitt antal spjälar i sina lådar.
 Till höger på blugaväggen sitter fast en s. k. "Kleppinne" (vid t. av-
 blynda). Kleppinne är av trä och skuren så, att mellan skivor på längd
 och bredd bildas en utstående spetsig fyrkant. Då lösen blev
 allt för svårt till att bita gick man helt enkelt ut och skrub-
 bades ig emot kleppinnen. Inte blott verktyg av allhandas slag.

M. 14406: 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

utan även mat och dryck hämtade våra småländska förfäder
 ur de olika väderarna och brändens bark och sav. På våren, då björ-
 kens knoppar började svälla, lades hål i björkstammar och
 i dessa hål insattes ett av trä tillverkat rör. På detta rör hängde
 man ett träämbar rymmande så mycket sav som kunde rinna
 ur björken på c:a 12 timmar. Saven hämlades morgon och kväll
 och föndes i ett träkar hemma i visthus-boden (där sådan finns),
 annars i kätel. Se Björk "svacka" och träämbar på bild "björksav".
 Det var icke sällsynt att en stor björk lenuade 10 à 20 liter sav
 på dygn. Då tillräckligt med sav var samlad skulle densamma
 jusa eller byggas. Färdingsmedlet utgordes förstås av rind iusjöan
 rikligt förekommande s.k. porer. Först då porerna blommade och bildade
 främjelsknoppar dugde den till att användas som jästmedel.
 Hade man lite "surdej" d. v. s. lagrad deg från det ena brödbaket
 till det andra så var det bra. Såvunda tillagat dricka kunde
 i kallare förovar till långt fram på sommaren. Saven länens
 sav (som anses sötare) användes på liknande sätt.

se
 B. 18755 !
 (mog. VII: 15: 73.)

Skriv endast på denna sida!

Björken var ~~en~~ oumbärlig för den smältske banden. Förutom vad aran sagts om dricka fick man väsa av björken för läkning av lak på bröst och utrus, liksom som skördades på eftermiddagen blev till vinterleder för lären, även Charles fick till goda därmed då lov från upp skredder. Björken lemnade det yppersta virke till redskap, ^{och} möllor av många bander slag från tälbar vagnar, kläder vid tidens fräckning och mycket annat. Vid midsommar byggdes därav lönsalar och på vintern till god värme i stugan och då det förvandlats till ofta använde husmor det till tubberedning varuti linnet och andra tyger kunde tvättas rent och den därefter kvarblända sulstansen utträdde på gräsvallarna som tjänar alltså behö för djuren vitta i sin tur och ordning lemnade höll och mjölth till människans nytta och glädje. Med björkriset sophundel till krastar sopsades stugans golv rent, skalades barken bort då trädet "savadé" fick man rispar att användas vid mullagning. Teke sällan var björkriset ett ofta använd barnuppfodringsme-

del. Man kunde förbättra nästan upp ändamål var till björken
användes fördumdag. Inom andra bräds frukter användes
som födoämnen. Bl. a. Cerebus bär, vilka slettes på glödh
då de fick en utmärkt fin smak. Hasselns knopp, som
på våra rön hängde i stora klasar, användes till föda.
Först till år 1868 vilket år, av de som då levde, kallades
"det svåra året" samlades tidan i stora mängder.

De nya tillväxtskotten på yngre tallskog vilka kallades
för "tallstruntar" lönade ett gott bidrag till livsmedel
männada är. Spår har underkastad som barn med stor
färfjuring ätit sådana tallstruntar då smann föda
ofta saknades.